

# BOEKEN

1. Dr. A. J. Bronkhorst, **Schrift en Kerkorde** 1947, 282 blz., prijs f 4.75
2. Dr. A. J. Bronkhorst, **Grondlijnen ener bijbelse kerkorde** 1947, 30 blz., prijs f 0.30.

(Beide geschriften zijn alleen verkrijgbaar door betaling vooraf van het verschuldigde bedrag op giro 223075 van firma L. J. Rijndorp, Voorstraat, Willemstad, N.-B.).

Het eerste geschrift is de dissertatie waarmee ds A. J. Bronkhorst op 24 September te Utrecht cum laude promoveerde. Om de betekenis van dit werk te verstaan, moeten we bedenken dat het gesprek over de grondlijnen der komende kerkorde, gelijk dit sinds de dertiger jaren onder ons werd gevoerd, enigermate was doodgelopen. Het viel immers niet te ontkennen, dat de twee tegenstrijdige vormen van kerkorde, die we door de eeuwen heen en tot heden toe waarnemen, de episcopaal-hierarchische en de presbyteriaal-synodale zich beide op de apostolische tijd kunnen beroepen. Zo werd het, ondanks het protest van mannen als Noordmans en Koopmans, „bon ton” om te zeggen dat de bijbel ons geen houvast biedt in de problemen der kerkorde van vandaag; waarin dan de suggestie lag opgesloten, dat het laatste gezag in deze vragen aan het persoonlijke inzicht en de noodzaak der praktijk toekomt. Het behoeft wel niet gezegd, dat deze exegetische vermoedheid een goede voedingsbodem vormde voor allerlei

dogmatische en kerkordelijke infecties. Waar de Hervormde Kerk nu op het punt staat een nieuwe kerkorde in te voeren, zouden dergelijke ideeën een gereede kans krijgen om zich in praktijk om te zetten. Door deze dissertatie is de zaak echter weer heel anders komen te liggen en is het bijna doodgelopen gesprek met nieuwe argumenten op gang gebracht. Het zou trouwens ook vreemd zijn, als er tussen Schrift en kerkorde geen nauwere betrekkingen waren. Uit de Schrift leren we de inhoud van de Kerk kennen. Zou de vorm der Kerk nu ineens van die inhoud zo los staan, dat haar bepaling aan het gezag der Schrift geheel of goeddeels onttrokken is? Dr B. ontkent dit. Toch staat ook hij voor het feit, dat in de N. T. periode episcopale en presbyteriale tendenzen zijn aan te wijzen. Zijn hoofdstelling is nu, dat de episcopale tendenzen samenhangen met het feit dat de apostelen toen nog in leven waren, die als ooggetuigen een geheel eigen gezag bezaten, dat echter niet op bisschoppen wordt overgedragen, maar op het apostolisch getuigenis, zoals dat in de canon van het N. T. is belichaamd. Bovendien toont het N. T. ons de kerk in de zendingssituatie. Op het zendingsveld treden aanvankelijk steeds episcopale vormen op. B. illustreert dat met treffende voorbeelden uit onze eigen geschiedenis van de allerjongste tijd (N.O.-Polder e.a.). Maar zodra de apostelen niet meer leven en de zendingsfase voorbij is, zo betoogt hij, neemt het leven der Kerk reeds in het N. T. presbyteriale vormen aan, waarin zich het drievoudig ambt van Christus voortzet onder het gezag van Zijn Woord en Geest.

Dat dr B. hiermee het laatste woord

heeft gezegd, durf ik niet te beweren. Ik overzie niet, wat tegen deze these valt in te brengen. Dat er veel vóór te zeggen valt, is uit het boek wel duidelijk. In elk geval heeft dr B. hiermee een nieuw eerste woord gesproken, dat velen weer moed zal geven om bij de bezinning op de nieuwe kerkorde zich ook door de Schrift te laten leiden. Het boek is uitstekend geschreven, voor elk ontwikkelde leesbaar, helder door zijn indeling en zijn afwisseling van grote en kleine druk, boeiend in zijn betoog en vaak raak en geestig in zijn formulering.

Wel is het duidelijk, dat dit onderwerp eigenlijk veel te veel is voor een dissertatie. Exegese, historie, dogmatiek — alles wil hier meespreken. Telkens moet dr B. afkappen, ook waar dieper doordenken en funderen gewenst ware. Maar hij moest van twee kwaden het minste kiezen en heeft dat m.i. ook gedaan.

Het tweede geschrift is een korte eenvoudige samenvatting van het brede betoog der dissertatie. Het wil een hulp zijn om ook in de gemeente in allerlei kringen de bezinning op de vragen der nieuwe kerkorde op gang te helpen. Daar dr B. de gave heeft om eenvoudig en begrijpelijk te schrijven, beantwoordt deze brochure zeer aan haar doel. Voetnoten verwijzen naar de bredere argumentatie van het proefschrift. Voor de theologen is vooral de laatste bladzijde interessant, waarin de schrijver de kortelings openbaar geworden voorliefde van zijn leermeester Barth voor een meer congregationalistische vorm van kerkorde tracht te verstaan en in zijn eigen gedachtengang in te bouwen. (De diss. was geschreven vóór Barths „Die Schrift und die Kirche”).

H. B.